

§ 97 **Remissyttrande – Rätt mottagare: Granskning och integritet SOU 2021:99 (Ku2020/02393) (22RGK300)**

Beslut

Regionstyrelsen godkänner remissyttrandet och yttrandet är Region Kronobergs svar till Kulturdepartementet.

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Kulturdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Utredningen har bland annat haft i uppdrag att analysera behov av insatser som förhindrar att offentliga medel betalas ut till organisationer inom det civila samhället eller till aktörer inom den offentliga sektorn som på olika sätt har kopplingar till våldsbejakande extremism eller annan antidemokratisk verksamhet.

Region Kronoberg lämnar synpunkter på de delar som rör den regionala nivåns stöd till det civila samhället, främst kapitel 3, 5, 6 och 10, och avstår från att yttra sig om övriga delar.

Dialog och samverkan med det civila samhället är en del av den regionala nivåns uppdrag inom områden som kultur, regional utveckling och folkhälsa. Det bidrar till att uppfylla mål i regionala strategier som kulturplan och RUS och är nära kopplat till de globala målen i Agenda 2030. I ett glest län som Kronoberg är samverkan med intressenter inom det civila samhället många gånger en förutsättning för att möta komplexa samhällsutmaningar.

Region Kronoberg instämmer i att ett oberoende och livskraftigt civilsamhälle med en mångfald av organisationer och röster ingår i en väl fungerande demokrati. Tilliten till de system som främjar detta måste vara hög. Det finns en bred politisk enighet kring att offentliga medel inte ska betalas ut till organisationer med kopplingar till våldsbejakande extremism eller antidemokratiska miljöer. Region Kronoberg ser positivt på insatser som förhindrar detta, men har några synpunkter som rör förslaget om en ny stödfunktion med avgränsad specialistkompetens och uppdrag att utföra separata granskningar. Utformningen av insatser bör i högre utsträckning ta hänsyn till den samverkan som sker mellan beslutsorgan på olika nivåer samt utgå från en bred kunskapsbas.

Förslag till beslut

Regionstyrelsens arbetsutskott har lämnat följande förslag till beslut till regionstyrelsen:

Regionstyrelsen godkänner remissyttrandet och yttrandet är Region Kronobergs svar till Kulturdepartementet.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Remissyttrande Rätt mottagare - Granskning och integritet
- Remissyttrande Rätt mottagare - Granskning och integritet
- Remiss - Slutbetänkande Rätt mottagare- Granskning och integritet (SOU 2021:99)
- §130 RSAU Remissyttrande – Rätt mottagare: Granskning och integritet SOU 2021:99 (Ku2020/02393)

Paragrafen är justerad

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande – Rätt mottagare: Granskning och integritet SOU 2021:99 (Ku2020/02393)

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Kulturdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Region Kronoberg instämmer i att ett oberoende och livskraftigt civilsamhälle med en mångfald av organisationer och röster ingår i en väl fungerande demokrati. Tilliten till de system som främjar detta måste vara hög. Det finns en bred politisk enighet kring att offentliga medel inte ska betalas ut till organisationer med kopplingar till våldsbejakande extremism eller antidemokratiska miljöer. Region Kronoberg ser positivt på insatser som förhindrar detta, men har några synpunkter som rör förslaget om en ny stödfunktion med avgränsad specialistkompetens och uppdrag att utföra separata granskningar. Utformningen av insatser bör i högre utsträckning ta hänsyn till den samverkan som sker mellan beslutsorgan på olika nivåer samt utgå från en bred kunskapsbas.

Synpunkter

Region Kronoberg lämnar synpunkter på de delar som rör den regionala nivåns stöd till det civila samhället, främst kapitel 3, 5, 6 och 10, och avstår från att yttra sig om övriga delar.

Dialog och samverkan med det civila samhället är en del av den regionala nivåns uppdrag inom områden som kultur, regional utveckling och folkhälsa. Det bidrar till att uppfylla mål i regionala strategier som kulturplan och RUS och är nära kopplat till de globala målen i Agenda 2030. I ett glest län som Kronoberg är samverkan med intressenter inom det civila samhället många gånger en förutsättning för att möta komplexa samhällsutmaningar.

3.6 Våldsbejakande extremism och offentliga medel

Att det sker en institutionalisering inom välfärdssektorn och det civila samhället kopplat till våldsbejakande extremism är en oroande samhällsutveckling. Samtidigt pekar betänkandet på att det är svårt att uppskatta problemets omfattning. För att träffsäkra insatser ska kunna riktas till det här viktiga området är det angeläget med en bred och tvärvetenskaplig kunskapsbas, där terrorforskning kombineras med forskning om demokrati, religion och det civila samhället. Delar av den forskning som hänvisas till har även kritiserats av vetenskapssamhället för bristande tillförlitlighet. En mer underbyggd beskrivning av problemets

omfattning är av vikt eftersom betänkandet också pekar på att förslagen innebär konsekvenser med negativ inverkan på demokratin; ökad kontroll, påverkan på tilltron i samhället samt inskränkningar i enskildas fri- och rättigheter (se även rubriken ”Konsekvenser” nedan).

5.4 Erfarenheter från beslutsorganen

Förslagen riktar sig till beslutsorgan på nationell, regional och kommunal nivå, men med undantag från ett par konkreta fall så förhåller sig betänkandet framförallt till den nationella nivåns erfarenheter. Region Kronoberg vill belysa de regionala och kommunala erfarenheterna samt lyfta fram den flernivåsamverkan och samfinansiering som sker mellan nivåerna. Resonemanget utvecklas och konkretiseras nedan.

6 En ny stödfunktion med uppdrag att bistå beslutsorgan med fördjupade granskningar

Region Kronoberg instämmer i att våldsbejakande extremism innebär ett hot mot den svenska demokratiska samhällsordningen och att det finns behov av stöd i frågorna på alla nivåer. En samhällsutveckling som innebär att det sker en institutionalisering av utnyttjandet av de gemensamma välfärdssystemen för felaktiga ändamål kräver en bred kunskap och beredskap i samverkan mellan olika nivåer och sakområden. Det är också något som betänkandet pekar på; våldsbejakande extremism förebyggs, förhindras och försvåras bäst genom tvärssektoriella insatser som utgår från en bred uppslutning i samhället. Det motiverar bredare insatser än en stödfunktion med avgränsad specialistkompetens och uppdrag att utföra separata granskningar, som till exempel att bygga kapacitet inom ordinarie uppdrag och sammanföra olika typer av specialistkompetens genom utökad myndighetssamverkan och bredare uppdrag inom befintliga kunskapsnav (som Center mot våldsbejakande extremism).

Region Kronoberg delar gärna med sig av ett konkret exempel på hur en fördjupad granskning på nationell nivå kan utgöra ett stöd för regioner och kommuner inom ett specifikt sakområde. Folkbildningsrådets fördjupade granskning av studieförbundet Ibn Rushd pågick under ett års tid och kombinerade olika forskningsperspektiv och metoder. Resultatet diskuterades och kommunicerades genom webbsända kunskapsseminarier, vilket var till nytta även på regional och kommunal nivå där frågan också var aktuell. Region Kronoberg bedömer att det kan vara mer resurseffektivt och kvalitativt om olika specialistkompetenser, även expertis som omfattar våldsbejakande extremism, kopplas samman i en sådan bred process. Det kan jämföras med betänkandets förslag där respektive beslutsorgan (myndighet, region eller kommun) söker stödfunktionens avgränsade specialistkompetens i form av separata granskningar som ändå får bedömas relativt begränsade jämfört med exemplet från Folkbildningsrådet.

Region Kronoberg ser positivt på att stödfunktionens insatser föreslås komma regioner och kommuner till del. Utredningen föreslår att respektive beslutsorgan

behöver belägga att det finns anledning att anta att en verksamhet har kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Erfarenheterna från en mindre region, som också samverkar med många mindre kommuner, är dock att det är redan i det första bedömningsskedet som kunskap och vägledning behövs.

10 Konsekvenser

Region Kronoberg delar betänkandets bedömning om förslagets möjliga negativa konsekvenser för demokratin, och har därför påtalat behovet av en utförligare analys. I en polariserad samhällsdebatt är det av vikt att det offentliga insatser är välgrundade och utgår från en bred forskningsbas.

En av slutsatserna i betänkandets konsekvensbedömning är att det finns risk för att ökad kontroll och granskning leder till minskad tillit och ökad misstro, men att inrättandet av en ny stödfunktion ändå förväntas öka tilltron till offentliga stödsystem. Samtidigt kan det vara värt att poängtera att även fungerande kontroll- och granskningssystem riskerar att leda till minskad tillit till offentliga stödsystem. Ett konkret exempel är studieförbunden som via sina befintliga kontrollsystem uppmärksammade fusk och felaktigheter, bland annat i Järvaområdet i Stockholm. Även om det är en indikation på att befintliga kontrollmekanismer fungerar ändamålsenligt så kan det konstateras att efterföljande åtgärder framförallt handlat om ökad granskning och att återbygga tillit till de offentliga systemen.

Barnrättsperspektiv

Prövning av barnets bästa ej aktuellt då beslutet inte påtagligt och direkt rör barn eller barn som närstående.